

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Oslo, 4. september 2014

Deres ref.;; 14/2105
Vår ref.: AL

Hørings svar fra Unge funksjonshemmede:

Forslag om innføring av plikt til å stille vilkår om deltakelse i aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad til livsopphold

Vi viser til høringsbrev av 6. juni 2014, og takker for invitasjonen til å komme med innspill.

Om Unge funksjonshemmede

Unge funksjonshemmede er en interesseorganisasjon for 32 frivillige ungdomsorganisasjoner, som til sammen har over 25 000 medlemmer. Siden 1980 har vi kjempet for deltaking og likestilling for funksjonshemmet ungdom. I dag er vi en sentral kunnskapsleverandør og samarbeidspartner for alle som jobber med arbeidsliv, helse og organisasjonsutvikling for unge med funksjonshemninger og kroniske sykdommer.

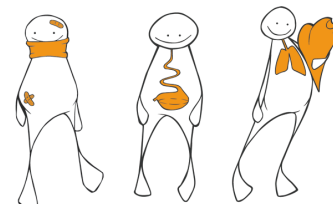
Unge funksjonshemmede er partipolitisk uavhengig. Organisasjonen er demokratisk og selvstendig, og har eget styre, eget regnskap og egne vedteker.

Sosialhjelp og ungdom med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom

Mange unge med kronisk sykdom eller nedsatt funksjonsevne har mottatt sosialhjelp på grunn av dårlig økonomi. I følge rapporten *Unge uførepensjonister – hvem er de og hvor kommer de fra* har 41 % av unge uføre mottatt sosialstønad i løpet av de siste seks årene før de får uføretrygd¹.

En undersøkelse Unge funksjonshemmede gjennomførte i 2013 viste at enkelte unge uføre i utvalget var helt avhengige av sosialstønad for å klare løpende utgifter, til tross for at de har fått innvilget uførepensjon eller arbeidsavklaringspenger. Dette til tross for at sosialstønad er ment som en midlertidig stønad for personer som faller utenfor andre ytelser for livsopphold og som ikke klarer seg på egen inntekt. Sosialstønad blir spesielt viktig for unge mennesker med begrenset eller ingen arbeidserfaring, siden mottak av arbeidsledighetstrygd eller sykepenger forutsetter opptjening i arbeidslivet. Sosialstønaden er et kommunalt ansvar, noe som har gitt utslag i store sprik mellom kommunene, både med hensyn til hvilke ytelser som gis og nivået på ytelsene.

¹ Bleknesaune 2005: "Unge uførepensjonister – hvem er de og hvor kommer de fra"

I dagens regelverk er det en bred åpning for å stille vilkår til personer som mottar økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Dette innebærer en mulighet, men ingen plikt, for de kommunale sosiale tjenestene å stille krav til aktivitet. I dag stilles det ofte vilkår til unge som mottar stønad til livsopphold, slik det går fram av høringsbrevet side 4:

Det stilles langt oftere vilkår overfor unge i aldersgruppen 18 til 30 år enn andre grupper. Det gjelder særlig arbeidsrettede vilkår i form av yrkesveiledning, jobbsøking, deltakelse i kvalifiserings- eller kompetansehevede tiltak og arbeid for sosialhjelp. Nærmere to av tre Nav-kontor opplyser i PROBAs undersøkelse at det stilles vilkår i over 60 pst av sakene som gjelder ungdom.

Unge funksjonshemmede eller kroniske syke som i en periode mottar stønad til livsopphold vil ofte være i en sårbar posisjon. NAV sitt tiltakssystem har vært feilslått og faktisk fått færre ut i jobb enn de som ikke var i slike tiltak (Riksrevisjonens rapport 2014).

Mottakere av sosialhjelp er ingen enhetlig gruppe

Unge funksjonshemmede kan ikke se at høringsnotatet i tilstrekkelig grad tar hensyn til at mottakere av sosialstønad ikke er en enhetlig gruppe, og at en del av denne gruppen er helt eller delvis arbeidsuføre. Det er nødvendig med et helt annet definisjonsnivå enn «stønadsmottakere som er i stand til å være i aktivitet», slik det heter i forslaget fra departementet, og «tungtveiende grunner», slik det er foreslått i det konkrete utkastet til lovbestemmelse.

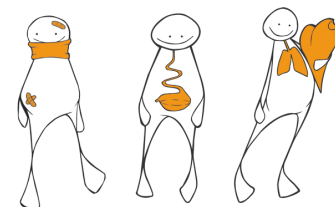
Aktivitetsplikt må ikke medføre utrygghet eller byråkratisering for unge uføre

Ung ufør-rapporten som Unge funksjonshemmede presenterte i 2013 viser at mange unge uføre er urolige for egen økonomi, og får store problemer ved uforutsette utgifter. Det betyr at de statlige primærytelsene ikke strekker til slik at man kan ha et normalt forbruk. Det er videre usikkerhet knyttet til om uførereformen fra 2015 fører til at unge uføre mister kommunale ytelser på grunn av høyere bruttoinntekt, som bostøtten, selv om inntekten etter skatt er den samme som før.

Aktivitetsplikt og tilhørende sanksjonsmuligheter knyttet til «reduksjon i eller stans av stønaden» må ikke bidra til økt økonomisk usikkerhet for (unge) uføre, merbyråkratisering for den enkelte, eller så tvil om eksisterende vedtak om uføregrad.

Unge funksjonshemmede mener også det er nødvendig med en fullstendig gjennomgang av de kommunale ytelsene for (unge) uføre (og andre) med varig lav inntekt. Så lenge sosialhjelp er ment som en midlertidig ordning, og unge uføre likevel er avhengig av sosialhjelp for å klare de daglige utgiftene til bolig, mat, klær osv., tyder det på en systemfeil.

Aktivitetsplikt må derfor ikke innebære at det stilles urealistiske krav til helt eller delvis ufør, funksjonshemmet eller kronisk syk ungdom. Alle oppgaver passer ikke for alle. «Jevnlige

vurderinger av [langtids-] stønadsmottakernes situasjon, behov og muligheter» må ikke føre til økt byråkratisering for brukerne.

Kommuner og NAV riktig adressat for ”aktivitetsplikt”

Våre medlemsorganisasjoner melder at mange unge uføre med restarbeidsevne tvert imot opplever *mangel på tiltak, oppfølging og tilrettelegging* fra NAVs og kommunens side for å få brukt eventuell restarbeidsevne, i tillegg til at det gjerne er lang ventetid. Som det blir pekt på i høringsnotatet, er det stor forskjell mellom ulike kommuner og ulike NAV-kontor. En aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere vil ikke *i seg selv* endre på dette.

Mange unge uføre har lavere sosial deltakelse enn andre unge, færre kontakter og smalere nettverk i det lokale arbeids- og organisasjonslivet, og vil trenge kompetent bistand til å identifisere oppgaver som er gjennomførbare for dem.

Det er derfor grunn til å spørre om ikke kommunene og det enkelte NAV-kontor er riktig adressat for en «aktivitetsplikt», en plikt til å identifisere og tilby individuelt tilpassede tiltak og aktiviteter til unge uføre med restarbeidsevne som også kan variere over tid.

Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere vil stille store krav til individuell oppfølging og opplegg for hver enkelt fra NAV-kontoret. Dette fordrer at NAV og de ansatte har god og oppdatert kompetanse om ungdom og om mulighetene i det lokale arbeidslivet og sivilsamfunnet. Kommuner som har fått gode resultater av aktivitetsplikt, som Åmli, har lagt store ressurser i oppfølging og individuell tilrettelegging, og kompetanseheving hos NAV-veilederne. Forskning fra Høyskolen i Oslo og Akershus viser at kompetansen hos NAV-veilederne er avgjørende for positive og varige effekter av tiltak.

I høringsbrevet kommer det fram at det ikke vil bli gitt ekstra økonomisk støtte til kommunene for å oppfylle aktivitetsplikten, men at endringen kan medføre ekstra utgifter for enkelte kommuner. En slik belastning må ikke gå utover tilbudet for brukere og typen aktivitet som tilbys.

Med hilsen

UNGE FUNKSJONSHEMMEDE

Simen Brændhaugen /s/
styreleder

Lars Rottem Krangnes
generalsekretær

